

2025-06-11 Nr. NV-1334

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: TAP-25-632(2) TAIS-25-5043(3)		DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS NEĮGALIŲJŲ SOCIALINĖS INTEGRACIJOS ĮSTATYMO NR. I-2044 PAKEITIMO ĮSTATYMO NR. XIV-1722 3 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Taip <input checked="" type="checkbox"/> Ne	<i>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> <input checked="" type="checkbox"/> TAP <input type="checkbox"/> LRV pasitarimas <input type="checkbox"/> LRV posėdis <input type="checkbox"/> Nesvarstyta 2025-06-10	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Svarstyti TAP <input type="checkbox"/> Svarstyti LRV pasitarime <input checked="" type="checkbox"/> Svarstyti LRV posėdyje <input type="checkbox"/> Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> <input type="checkbox"/> Taip <input checked="" type="checkbox"/> Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatyme numatyta (*nuostatos įsigalioja 2026-01-01*), kad asmeniui, turinčiam akivaizdžių negalios požymių, iki jam dar nenustatytas neįgalumo lygis ar dalyvumo lygis, yra teikiama ankstyvosios pagalbos paslauga¹, kuri yra akredituojama socialinė paslauga ir finansuojama iš valstybės biudžeto ir (ar) savivaldybių biudžetų.

Ankstyvosios pagalbos paslaugos turinį, jos skyrimo ir organizavimo tvarką nustato socialinės apsaugos ir darbo ministras ir sveikatos apsaugos ministras bendru įsakymu, finansavimo tvarką – socialinės apsaugos ir darbo ministras.

Įstatyme tai pat numatyta, kad SADM, pasitelkdama nevyriausybinės organizacijas (NVO), iki 2025-12-31 išbando ankstyvosios pagalbos paslaugą įvertina šios paslaugos teikimo ir organizavimo perspektyvas ir prireikus kartu su SAM iki 2025-07-01 parengia teisės aktų, susijusių su ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimu ir organizavimu, pakeitimus.

Pagal šias Įstatymo nuostatas, ankstyvosios pagalbos paslauga 2026-01-01 turėtų tapti socialine paslauga, kuri būtų akredituojama, todėl šiai paslaugai ir ją teikiančioms įstaigoms, būtų taikomi Socialinių paslaugų įstatyme nustatyti reikalavimai. Akredituotą ankstyvosios pagalbos paslaugą NVO galėtų teikti tik jeigu atitiktų socialinių paslaugų įstaigoms taikomus reikalavimus: veiklos sritis – socialinių paslaugų teikimas; organizacijoje dirba bent vienas socialinis darbuotojas; vadovas turi aukštojo mokslo kvalifikaciją ir kt.

Ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimo modelis, kai NVO taptų socialinių paslaugų sistemos dalimi, apsunkintų šios paslaugos gavimo procesą ir patiemis paslaugos gavėjams: reikėtų pateikti prašymą savivaldybei; įvertinti asmens poreikį; sudaryti paslaugos teikimo planą ir pan. Tikėtina, kad tai sumažintų paslaugos suteikimo operatyvumą ir jos patrauklumą, nes krizinėje situacijoje atsidūręs asmuo turėtų atlikti tam tikras formalias procedūras, užuot iš karto gavęs paslaugą su NVO bendraujant tiesiogiai.

SADM, įgyvendindama asmenų su negalia teisėms ir interesams atstovaujančių asociacijų veiklos rėmimo projektus, per 2024 m. išbandė ankstyvosios pagalbos paslaugą pagal Įstatymo nuostatas.

SADM, siekdama įvertinti paslaugos teikimo 2024 m. rezultatus bei jos teikimo ir organizavimo perspektyvas, 2025 m. pradžioje apklausė visas 13 NVO, teikusias šią paslaugą. Visos NVO vienbalsiai nurodė, kad nepritaria, jog ankstyvosios pagalbos paslauga turėtų būti akredituojama. Šios paslaugos teikimas, kaip išimtinė jų kompetencija, turi būti perduotas NVO, atstovaujančioms asmenis su negalia. NVO taip pat nurodė, kad, akredituojant ankstyvosios pagalbos paslaugą, joms reikėtų daug didesnių finansinių ir administracinių išteklių, kurių užtikrinti jos neturi galimybių. NVO pažymėjo, kad ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimą geriausiai galėtų užtikrinti būtent NVO, veikiančios konkrečioje tam tikros negalios srityje, t.y. turinčios geriausias kompetencijas ir gebėjimus padėti krizinėje situacijoje atsidūrusiems asmenims.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymo projekte siūloma patikslinti nuostatas, susijusias su ankstyvosios pagalbos paslauga:

- atsisakyti nuostatų, susijusių su ankstyvosios pagalbos paslauga;
- pripažinti netekusiu galios pavedimą SADM, pasitelkus NVO, iki 2025-12-31 išbandyti ankstyvosios pagalbos paslaugą, įvertinti jos teikimo ir organizavimo perspektyvas ir prireikus kartu su SAM iki 2025-06-01 parengti teisės aktų, susijusių su ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimu ir organizavimu, pakeitimus;
- atlikti kitus techninius pakeitimus.

¹ Vykdam ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimo veiklą, teikiamos šios paslaugos: asmens, turinčio negalios požymių, ir (ar) jo šeimos narių informavimas (konsultavimas); emocinė ir (ar) psichologinė pagalba; atstovavimas. Šia paslauga siekiama, kad asmenis, atsidūrusius krizinėje situacijoje dėl galimos negalios, laiku pasiektų reikalinga ankstyvoji pagalba.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

Rengėjų pasiūlytos priemonės iš esmės atitinka keliamą problematiką ir laikytinos aktualiomis.

IGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Rengėjų teigimu, ankstyvosios pagalbos paslaugos teikimas 2026 m. bus užtikrintas įgyvendinant Asmens su negalia dalyvumo užtikrinimo 2024–2026 metų veiksmų plano², o vėlesniais metais – įgyvendinant kitus socialinės apsaugos ir darbo ministro tvirtinamus asmens su negalia dalyvumo užtikrinimo atitinkamų laikotarpių veiksmų planus ir juose numatytas priemones.

Sumažinus administracinių procedūrų našta, bus sudarytos galimybės NVO, lanksčiai ir tiesiogiai padėti krizinėje situacijoje dėl galimos negalios atsidūrusiems asmenims, jiems priimtiniu būdu teikti ankstyvąją pagalbą. Asmenims, kuriems ankstyvosios pagalbos paslauga buvo teikiama iki nustatant negalią, bus užtikrintas nuoseklus pagalbos tęstinumas ir nustačius negalią, NVO vykdant asmenų su negalia informavimo, tarpininkavimo ir kitas veiklas.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Rengėjų teigimu Įstatymo projektas be pastabų suderintas su Finansų ministerija ir Lietuvos savivaldybių asociacija (LSA), patikslintas pagal Teisingumo ministerijos pastabas. Sveikatos apsaugos ministerijos, Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros, Lietuvos šeimų, auginančių kurčius ir neprigirdinčius vaikus, bendrijos „Pagava“ bei Lietuvos autizmo asociacijos „Lietaus vaikai“ pateiktos pastabos ir pasiūlymai aptarti ir suderinti su šiomis institucijomis bei organizacijomis darbo tvarka.

Įstatymo projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Socialinės politikos grupės pastabas (*suderinta darbo tvarka*).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Daiva Buivydytė-Garbštienė

Socialinės politikos grupė, vyresnioji patarėja

² Socialinės apsaugos ir darbo ministro 2023-09-25 įsakymo Nr. A1-622 „Dėl Asmens su negalia dalyvumo užtikrinimo 2024–2026 metų veiksmų plano patvirtinimo“ 4.2.1 papunktyje numatyta priemonė „Remti asmenų su negalia teisėms ir interesams atstovaujančių asociacijų veiklą“